

DIREKTYVOS

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA 2008/94/EB

2008 m. spalio 22 d.

dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam

(kodifikuota redakcija)

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

vimo aspektų, tokių kaip kolektyvinių atleidimų tvarka ir bankroto procedūros, vystymą.

atsižvelgdami į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 137 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdami į Komisijos pasiūlymą,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ⁽¹⁾,

pasikonsultavę su Regionų komitetu,

laikydami Sutarties 251 straipsnyje nustatytos tvarkos ⁽²⁾,

kadangi:

(1) 1980 m. spalio 20 d. Tarybos direktyva 80/987/EEB dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam ⁽³⁾ buvo keletą kartų iš esmės keičiama ⁽⁴⁾. Siekiant aiškumo ir racionalumo minėta direktyva turėtų būti kodifikuota.

(2) 1989 m. gruodžio 9 d. priimtos Bendrijos darbuotojų pagrindinių socialinių teisių chartijos 7 punkte teigiama, kad sukūrus vidaus rinką turi pagerėti Bendrijos darbuotojų gyvenimo ir darbo sąlygos, o toks pagerėjimas, prireikus, turi apimti tam tikrų užimtumo reglamentavimą

(3) Būtina apsaugoti darbuotojus jų darbdaviui tapus nemokiam ir suteikti darbuotojams minimalų apsaugos lygį, ypač siekiant garantuoti neįvykdytų reikalavimų sumokėjimą, tuo pat metu atsižvelgiant į Bendrijos subalansuotos ekonominės ir socialinės plėtros poreikį. Dėl to valstybės narės turėtų įsteigti instituciją, kuri garantuotų neįvykdytų reikalavimų sumokėjimą atitinkamiems darbuotojams.

(4) Siekiant užtikrinti teisingą atitinkamų darbuotojų apsaugą, nemokumo būklės sąvoką reikėtų apibrėžti atsižvelgiant į teisinio reguliavimo tendencijas valstybėse narėse, o ši koncepcija taip pat turėtų apimti kitas nei likvidavimas nemokumo procedūras. Šiais atvejais, siekiant nustatyti garantijų institucijos atsakomybę, valstybėms narėms turėtų būti leista nustatyti, kad dėl nemokumo padėties pradėjus kelias nemokumo procedūras jos būtų laikomos viena nemokumo procedūra.

(5) Reikėtų užtikrinti, kad ši direktyva būtų taikoma darbuotojams, nurodytiems 1997 m. gruodžio 15 d. Tarybos direktyvoje 97/81/EB dėl Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną, kuri sudarė Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjungą (UNICE), Europos įmonių, kuriose dalyvauja valstybė, centras (CEEP) ir Europos profesinių sąjungų konfederacija (ETUC) ⁽⁵⁾, 1999 m. birželio 28 d. Tarybos direktyvoje 1999/70/EB dėl Europos profesinių sąjungų konfederacijos (ETUC), Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjungos (UNICE) ir Europos įmonių, kuriose dalyvauja valstybė, centro (CEEP) bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis ⁽⁶⁾ bei 1991 m. birželio 25 d. Tarybos direktyvoje 91/383/EEB, pateikiančioje papildomas priemones, skatinančias gerinti terminuotuose arba laikinuose darbo santykiuose esančių darbuotojų saugą ir sveikatą darbe ⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ OL C 161, 2007 7 13, p. 75.

⁽²⁾ 2007 m. birželio 19 d. Europos Parlamento nuomonė (OL C 146 E, 2008 6 12, p. 71) ir 2008 m. rugsėjo 25 d. Tarybos sprendimas.

⁽³⁾ OL L 283, 1980 10 28, p. 23.

⁽⁴⁾ Žr. I priedo A ir B dalis.

⁽⁵⁾ OL L 14, 1998 1 20, p. 9.

⁽⁶⁾ OL L 175, 1999 7 10, p. 43.

⁽⁷⁾ OL L 206, 1991 7 29, p. 19.

- (6) Siekiant užtikrinti teisinį aiškumą darbuotojams keliose valstybėse narėse veiklą vykdančių įmonių nemokumo atveju ir sustiprinti darbuotojų teises pagal nusistovėjusią Europos Bendrijų Teisingumo Teismo praktiką, turėtų būti įtvirtintos nuostatos, aiškiai nurodančios, kuri institucija yra atsakinga už neįvykdytų reikalavimų sumokėjimą šiems darbuotojams tokiais atvejais, ir numatančios bendradarbiavimo tarp valstybių narių kompetentingų administracinių institucijų tikslą – kuo anksčiau sumokėti neįvykdytus reikalavimus darbuotojams. Be to, numatant valstybių narių kompetentingų administracinių institucijų bendradarbiavimą, būtina užtikrinti, kad atitinkamos nuostatos būtų deramai įgyvendinamos.
- (7) Valstybės narės gali nustatyti garantijų institucijų atsakomybės ribas, kurios turi sutapti su šios direktyvos socialiniu tikslu ir kuriose galima atsižvelgti į skirtingus reikalavimų lygius.
- (8) Siekiant lengviau nustatyti nemokumo procedūras, pirmiausia tuomet, kai tai yra susiję su tarptautiniu aspektu, turėtų būti įtvirtinta nuostata dėl valstybių narių pranešimo Komisijai ir kitoms valstybėms narėms apie nemokumo procedūrų, kurių atveju turi įsikišti garantijų institucija, rūšis.
- (9) Kadangi šios direktyvos tikslo valstybės narės negali deramai pasiekti ir kadangi jo būtų geriau siekti Bendrijos lygiu, laikydamosi Sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo Bendrija gali patvirtinti priemones. Pagal minėtame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia direktyva neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti.
- (10) Komisija turėtų pateikti ataskaitą Europos Parlamentui ir Tarybai apie šios direktyvos įgyvendinimą ir taikymą, pirmiausia apie valstybėse narėse atsirandančias naujas užimtumo formas.
- (11) Ši direktyva neturėtų pažeisti valstybių narių įsipareigojimų, susijusių su direktyvų perkėlimo į nacionalinę teisę ir taikymo pradžios terminais, numatytais I priedo C dalyje,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

I SKYRIUS

TAIKYMO SRITIS IR SĄVOKŲ APIBRĖŽIMAI

1 straipsnis

1. Ši direktyva taikoma su darbo sutartimis ar darbo santykiais susijusiems darbuotojų reikalavimams, pateiktiems 2 straipsnio 1 dalyje apibrėžtiems nemokiems darbdaviams.

2. Valstybės narės gali išimties tvarka netaikyti šios direktyvos kai kurių kategorijų darbuotojų reikalavimams esant kitų formų garantijoms, jeigu yra nustatyta, kad jos teikia atitinkamiems asmenims apsaugą, lygiavertę šios direktyvos teikiamai apsaugai.

3. Jeigu tokios nuostatos jau taikomos pagal jų nacionalinės teisės aktus, valstybės narės šios direktyvos gali netaikyti:

- a) namų darbininkams, kuriuos samdo fizinis asmuo;
- b) žvejams dalininkams.

2 straipsnis

1. Šioje direktyvoje darbdavys laikomas nemokiu, jeigu pagal atitinkamos valstybės narės įstatymus ir kitus teisės aktus pateikiamas prašymas pradėti kolektyvinius procesinius veiksmus dėl darbdavio nemokumo, apimant darbdavio viso turto ar jo dalies atėmimą bei likvidatoriaus ar asmens, atliekančio panašų darbą, paskyrimą, o pagal pirmiau minėtus įstatymus ir kitus teisės aktus kompetentinga institucija:

- a) nusprendė pradėti procesinius veiksmus; arba
- b) nustatė, jog darbdavio įmonė yra visiškai uždaryta arba verslas baigtas vykdyti, o esamo turto nepakanka, kad būtų prasminga pradėti procesinius veiksmus.

2. Ši direktyva nepažeidžia nacionalinės teisės aktuose vartojamų sąvokų „darbuotojas“, „darbdavys“, „darbo užmokestis“, „neatidėliotina teisė“ ir „būsimoji teisė“.

Tačiau valstybės narės šios direktyvos negali netaikyti:

- a) ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams, kaip apibrėžta Direktyvoje 97/81/EB;
- b) darbuotojams, pasirašiusiems terminuotą sutartį, kaip apibrėžta Direktyvoje 1999/70/EB;
- c) darbuotojams, kurių darbo santykiai laikini, kaip apibrėžta Direktyvos 91/383/EEB 1 straipsnio 2 dalyje.

3. Valstybės narės negali nustatyti minimalaus darbo sutarties arba darbo santykių termino, kuriam suėjus darbuotojai įgytų teisę pateikti šioje direktyvoje numatytus reikalavimus.

4. Ši direktyva nekliudo valstybėms narėms suteikti darbuotojams apsaugą kitais nemokumo atvejais, pavyzdžiui, kai mokėjimai buvo *de facto* nutraukti visam laikui remiantis nacionaliniuose teisės aktuose nustatyta tvarka, kuri skiriasi nuo 1 dalyje paminėtos tvarkos.

Tačiau tokia tvarka nenustato kitų valstybių narių institucijoms garantijos išsipareigojimo IV skyriuje minėtais atvejais.

II SKYRIUS

NUOSTATOS, SUSIJUSIOS SU GARANTIJŲ INSTITUCIJOMIS

3 straipsnis

Valstybės narės imasi priemonių, būtinų užtikrinti, kad garantijų institucijos garantuotų, laikantis 4 straipsnio reikalavimų, darbuotojams neįvykdytų reikalavimų, kylančių dėl darbo sutarčių ar darbo santykių, sumokėjimą, įskaitant, jeigu numatyta nacionalinės teisės aktais, išaitines išmokas dėl nutrauktų darbo santykių.

Reikalavimai, kuriuos perėmė garantijų institucija, yra neįvykdyti su darbo užmokesčiu susiję reikalavimai už laikotarpį iki valstybių narių nustatytos datos ir (arba), kai kuriais atvejais, po jos.

4 straipsnis

1. Valstybės narės turi teisę apriboti 3 straipsnyje nurodytų garantijų institucijų atsakomybę.

2. Jeigu valstybės narės pasinaudoja 1 dalyje nurodyta galimybe, jos nurodo laikotarpį, už kurį garantijų institucija turi sumokėti neįvykdytus reikalavimus. Tačiau jis negali būti trumpesnis nei laikotarpis, apimantis paskutinių trijų mėnesių darbo santykių iki ir (arba) po 3 straipsnio antroje pastraipoje nurodytos datos, darbo užmokestį.

Valstybės narės ši minimalų trijų mėnesių laikotarpį gali įskaityti į atskaitinį laikotarpį, kuris būtų ne trumpesnis kaip šeši mėnesiai.

Valstybės narės, kurių atskaitinis laikotarpis ne trumpesnis kaip 18 mėnesių, gali iki aštuonių savaičių sutrumpinti laikotarpį, už kurį garantijų institucija turi sumokėti neįvykdytus reikalavimus. Tokiu atveju apskaičiuojant minimalų laikotarpį remiamasi tais laikotarpiais, kurie yra palankiausi darbuotojui.

3. Valstybės narės gali nustatyti maksimalų garantijų institucijos mokėjimų dydį. Šis dydis negali būti mažesnis už tą, kuris socialiniu atžvilgiu atitinka šioje direktyvoje nustatytą socialinį tikslą.

Jeigu valstybės narės pasinaudoja šia galimybe, jos informuoja Komisiją apie metodus, taikomus maksimaliam dydžiui nustatyti.

5 straipsnis

Valstybės narės nustato išsamias garantijų institucijų organizavimo, finansavimo ir veiklos taisykles, kurios visų pirma turi atitikti šiuos principus:

- a) institucijų turtas turi būti atskirtas nuo darbdavių apyvartinio kapitalo ir jam negali būti taikomi procesiniai veiksmai dėl jo nemokumo;
- b) darbdaviai prisideda prie garantijų institucijų finansavimo, išskyrus atvejus, kai jas finansuoja tik valdžios institucijos;
- c) institucijų išsipareigojimai nepriklauso nuo to, ar įvykdyti visi jų finansavimo išsipareigojimai.

III SKYRIUS

NUOSTATOS, SUSIJUSIOS SU SOCIALINE APSAUGA

6 straipsnis

Valstybės narės gali nustatyti, kad 3, 4 ir 5 straipsniai netaikomi įmokoms, mokamoms pagal įstatymų numatytas valstybines socialinės apsaugos sistemas arba pagal papildomas bendrovės arba kelių bendrovių pensijų sistemas, nepriklausančias įstatymų numatytoms valstybinėms socialinės apsaugos sistemoms.

7 straipsnis

Valstybės narės imasi visų priemonių, būtinų užtikrinti, kad darbdaviui iki savo nemokumo pradžios nesumokėjus privalomų įmokų pagal įstatymų numatytas valstybines socialinės apsaugos sistemas draudimo įstaigoms, darbuotojai neprarastų teisės į šių draudimo įstaigų mokėtiną išmoką, jeigu darbuotojų įmokos buvo išskaičiuojamos iš jų darbo užmokesčio.

8 straipsnis

Valstybės narės imasi priemonių, būtinų užtikrinti, kad būtų apsaugoti darbuotojų ir asmenų, kurie iki darbdavio nemokumo pradžios nebedirbo darbdavio įmonėje arba versle, interesai, susiję su jų neatidėliotina teise arba būsima teise gauti senatvės išmokas, įskaitant maitintojo netekimo išmokas, mokėtiną pagal papildomas bendrovės arba kelių bendrovių pensijų sistemas, nepriklausančias įstatymų numatytoms valstybinėms socialinės apsaugos sistemoms.

IV SKYRIUS

NUOSTATOS, SUSIJUSIOS SU TARPTAUTINIAIS ATVEJAIS

9 straipsnis

1. Jeigu įmonė, kuri atitinkama veikla verčiasi ne mažiau kaip dviejų valstybių narių teritorijose, tampa nemokia, kaip apibrėžta 2 straipsnio 1 dalyje, institucija, atsakinga už darbuotojams neįvykdytų reikalavimų sumokėjimą, yra institucija, esanti valstybėje narėje, kurios teritorijoje jie dirba arba nuolat dirba.

2. Darbuotojų teisių mastą nustato teisė, reglamentuojanti kompetentingos garantijų institucijos veiklą.

3. Valstybės narės imasi priemonių, būtinų užtikrinti, kad šio straipsnio 1 dalyje minėtais atvejais nustatant darbdavio nemokumo būklę, kaip apibrėžta šioje direktyvoje, būtų atsižvelgta į

sprendimus, priimtus 2 straipsnio 1 dalyje minėtų nemokumo procedūrų, kurias taikyti buvo paprašyta kitoje valstybėje narėje, kontekste.

10 straipsnis

1. Kad būtų įgyvendintas 9 straipsnis, valstybės narės numato galimybę keistis atitinkama informacija tarp savo kompetentingų administracinių institucijų ir (arba) garantijų institucijų, minėtų 3 straipsnio pirmoje pastraipoje, pirmiausia tam, kad galėtų pranešti garantijų institucijai, atsakingai už darbuotojams neįvykdytų reikalavimų sumokėjimą.

2. Valstybės narės praneša Komisijai ir kitoms valstybėms narėms duomenis apie kompetentingas administracines institucijas ir (arba) garantijų institucijas. Komisija šiuos pranešimus paskelbia viešai.

V SKYRIUS

BENDROSIOS IR BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

11 straipsnis

Ši direktyva nepažeidžia valstybių narių teisės taikyti arba priimti darbuotojams palankesnius įstatymus ir kitus teisės aktus.

Šios direktyvos įgyvendinimas jokių būdu negali būti laikomas pakankama priežastimi pabloginti dabartinę padėtį valstybėse narėse ir bendrą darbuotojų apsaugos lygį toje srityje, kuriai taikoma ši direktyva.

12 straipsnis

Ši direktyva nepažeidžia valstybių narių teisės:

a) imtis būtinų priemonių piktnaudžiavimams išvengti;

b) panaikinti arba apriboti 3 straipsnyje nurodytus mokėjimo išpareigojimus arba 7 straipsnyje nurodytą garantijos išpareigojimą, jeigu šių išpareigojimų vykdymas yra nepagrįstas dėl tam tikrų ryšių tarp darbuotojo ir darbdavio, o taip pat dėl jų bendrų interesų, atsiradusių jiems susitarus, egzistavimo;

- c) panaikinti arba apriboti 3 straipsnyje nurodytą atsakomybę arba 7 straipsnyje nurodytą garantijos išsipareigojimą tais atvejais, kai darbuotojas, pats arba kartu su savo artimais giminaičiais, buvo didelės darbdavio įmonės ar verslo dalies savininku ir darė didelę įtaką jos veiklai.

13 straipsnis

Valstybės narės praneša Komisijai ir kitoms valstybėms narėms apie nacionalinių nemokumo procedūrų rūšis, kurioms taikoma ši direktyva, ir visus jų dalinius pakeitimus.

Komisija šiuos pranešimus skelbia *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

14 straipsnis

Valstybės narės pateikia Komisijai įstatymų ir kitų teisės aktų, priimtų šios direktyvos taikymo srityje, tekstus.

15 straipsnis

Ne vėliau kaip iki 2010 m. spalio 8 d. Komisija pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą apie 1–4, 9 ir 10 straipsnių, 11 straipsnio antros pastraipos, 12 straipsnio c punkto bei 13 ir 14 straipsnių įgyvendinimą ir taikymą valstybėse narėse.

16 straipsnis

Direktyva 80/987/EEB su pakeitimais, padarytais I priede nurodytais aktais, panaikinama nepažeidžiant valstybių narių išsipareigojimų, susijusių su direktyvų perkėlimo į nacionalinę teisę ir taikymo pradžios terminais, numatytais I priedo C dalyje.

Nuorodos į panaikintą direktyvą laikomos nuorodomis į šią direktyvą ir skaitomos pagal II priede pateiktą atitikmenų lentelę.

17 straipsnis

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną nuo jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

18 straipsnis

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Strasbūre, 2008 m. spalio 22 d.

Europos Parlamento vardu
Pirmininkas
H.-G. PÖTTERING

Tarybos vardu
Pirmininkas
J.-P. JOUYET

*I PRIEDAS***A DALIS****Panaikinama direktyva su vėlesniais pakeitimais**

(nurodyta 16 straipsnyje)

Tarybos direktyva 80/987/EEB (OL L 283, 1980 10 28, p. 23)

Tarybos direktyva 87/164/EEB (OL L 66, 1987 3 11, p. 11)

Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/74/EB (OL L 270, 2002 10 8, p. 10)

B DALIS**Nepanaikinamas iš dalies keičiantis aktas**

(nurodytas 16 straipsnyje)

1994 m. Stojimo aktas

C DALIS**Perkėlimo į nacionalinę teisę ir taikymo pradžios terminų sąrašas**

(nurodytas 16 straipsnyje)

Direktyva	Perkėlimo terminas	Taikymo pradžios data
80/987/EEB	1983 m. spalio 23 d.	
87/164/EEB		1986 m. sausio 1 d.
2002/74/EB	2005 m. spalio 7 d.	

II PRIEDAS

Atitikmenų lentelė

Direktyva 80/987/EEB	Ši direktyva
1 straipsnis	1 straipsnis
2 straipsnis	2 straipsnis
3 straipsnis	3 straipsnis
4 straipsnis	4 straipsnis
5 straipsnis	5 straipsnis
6 straipsnis	6 straipsnis
7 straipsnis	7 straipsnis
8 straipsnis	8 straipsnis
8a straipsnis	9 straipsnis
8b straipsnis	10 straipsnis
9 straipsnis	11 straipsnis
10 straipsnis	12 straipsnis
10a straipsnis	13 straipsnis
11 straipsnio 1 dalis	—
11 straipsnio 2 dalis	14 straipsnis
12 straipsnis	—
—	15 straipsnis
—	16 straipsnis
—	17 straipsnis
13 straipsnis	18 straipsnis
—	I priedas
—	II priedas